

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2026.02.047>

УДК 346.6:336.77:004.9

Олег ПОДЦЕРКОВНИЙ, чл.-кор. НАПрН України, д-р юрид. наук, проф.,
завідувач кафедри господарського права і процесу
Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса, Україна
ID orcid.org/0000-0003-1095-3481

Олексій СТАРОДУБОВ, здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса, Україна
ID orcid.org/0009-0002-5470-2174

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВА МОДЕЛЬ НЕБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ: ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПАРАДИГМИ

Ключові слова: небанківське кредитування, господарсько-правове регулювання, альтернативні фінанси, фінансові технології, малий та середній бізнес, корпоративні облигації, краудлендинг, державна регуляторна політика, функціонально-стимулятивний підхід, смартрегулювання.

Проаналізовано господарсько-правової моделі небанківського кредитування суб'єктів господарювання в умовах трансформації регуляторної політики та декодифікації господарського законодавства. Доведено, що домінування суб'єктно-центричного підходу до державного нагляду обмежує доступ малого та середнього бізнесу до фінансових ресурсів і стримує розвиток альтернативних механізмів фінансування. Запропоновано функціонально-стимулятивний підхід до правового регулювання, який передбачає зміщення акценту з контролю за статусом фінансової установи на правовий супровід кредитної операції та врахування технологічної природи сучасних фінансових інструментів. Обґрунтовано, що розвиток небанківського кредитування є важливою передумовою економічної стійкості держави в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення економіки.

Вступ. Сучасний стан фінансової системи України характеризується критичним розривом між потребами реального сектору економіки у ліквідності, зумовленими воєнними витратами й загальною економічною кризою, та консервативною кредитною політикою банківського сектору. Проблема доступу суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів має системний характер, що підтверджується оцінками міжнародних організацій, які зазначають обмежену небанківську кредитну активність в Україні [1]. Традиційні банківські інструменти часто недоступні для малого та середнього бізнесу (далі МСБ) через жорсткі

Цитування: Подцерковний О., Стародубов О. Господарсько-правова модель небанківського кредитування бізнесу: трансформація регуляторної парадигми. *Економіка та право*. 2026. № 2. С. 47—59. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2026.02.047>

@ Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY 4.0 license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

вимоги до застави й тривалі процедури комплаєнсу [2]. У цьому контексті небанківські механізми кредитування — від лізингу та факторингу до краудлендингу та корпоративних облігацій — трансформуються з допоміжних джерел фінансування у стратегічний фундамент ділової активності, який має бути підтриманий адекватною державною економічною та правовою політикою. Відсутність чіткої класифікації цих інструментів у вітчизняному правовому полі та дефіцит спеціалізованих доктринальних підходів у цій сфері стримують повноцінне залучення українських підприємців у процеси внутрішніх транскордонних запозичень у повному обсязі останніх.

Чинна державно-правова політика щодо централізації у функціях Національного банку України усіх інструментів впливу на фінансово-господарські відносини суперечить загальносвітовій тенденції поступового зміщення парадигми від класичного банкоцентризму до розгалуженої системи небанківського кредитування. Іншою проблемою такого стану є неврахування у правовому регулюванні та державній регуляторній політиці особливостей цього сектору: з одного боку, небанківські фінансові установи (ломбарди, кредитні спілки, лізингові компанії, P2P-платформи) заповнюють критичні прогалини, які банки ігнорують за консервативних підходів, забезпечуючи високу швидкість та доступність капіталу, з іншого — така доступність часто межує з високими ризиками для споживачів, непрозорістю операцій та регуляторними прогалинами (колізіями), що створює підґрунтя для формування тіньового кредитування та підвищує загальну системну вразливість економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри значну кількість досліджень фінансових правовідносин, більшість із них мають або вузькоспеціалізований банківський характер, або надмірно цивілістичне спрямування, що ігнорує господарську специфіку небанківського кредитування як інструменту забезпечення ліквідності реального сектору економіки.

Питання залучення фінансових ресурсів для розвитку економіки та відповідної державної економічної політики досліджували вчені господарсько-правового напрямку, зокрема В.А. Устименко [3], Д.В. Задихайло [4], В.С. Щербина [5]. В їхніх працях увагу акцентовано на необхідності адекватної регуляторної політики, яка б стимулювала ділову активність, не створюючи

загроз для системної стійкості економіки. Окремі аспекти функціонування небанківських інституцій (лізинг, факторинг, фондовий ринок) висвітлені у працях Я.В. Петруненка [6], Р.А. Джабраїлова, Т.С. Гудими [7] та ін. У зв'язку із втратою 28 серпня 2025 р. Господарським кодексом чинності правове регулювання небанківського кредитування у сфері бізнесу зіткнулося з проблемами декодифікації засад фінансово-господарської діяльності. Це створило, як достеменно довів О.П. Загнітко, ризик правової невизначеності для інвесторів та суб'єктів господарювання через складність тлумачення нової ієрархії норм [8]. Крім того, відповідний господарсько-правовий інструментарій має бути адаптований до умов воєнного часу [9], коли небанківське кредитування стає не просто альтернативою, а вимушеним механізмом забезпечення функціонування реального сектору економіки. Заходи державно-правового впливу в цій сфері потребують балансування між стимулюванням ділової активності та мінімізацією ризиків порушення суспільно виправданих, зокрема безпекових, правил ведення бізнесу.

Метою статті є теоретичне обґрунтування господарсько-правової моделі небанківського кредитування як автономної сфери фінансово-господарської діяльності, а також визначення напрямів трансформування державної регуляторної політики від інституційного нагляду за статусом суб'єкта до функціонального супроводу кредитних операцій в умовах цифровізації та декодифікації законодавства.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціально-правові методи пізнання, зокрема системне аналізування, функціональний підхід, порівняльно-правовий метод, а також метод правового моделювання, що дало змогу сформулювати концепцію функціонально-стимулятивного підходу до регулювання небанківського кредитування.

Результати дослідження. Важливість погляду на кредитування бізнесу як об'єкта першочергової уваги держави обумовлюється вже тим фактом, що кредитна політика держави згадується в двох статтях Конституції України: у п. 1 ч. 2 ст. 92 у змісті повноважень Верховної Ради під час ухвалення законів та в ст. 100 як функція Ради Національного банку в контексті грошово-кредитної політики.

Власне поняття кредитування є багатоплановим і глибоко дослідженим, насамперед з погля-

ду економічної науки. У сучасній економічній думці виокремлюють насамперед два підходи до розуміння природи кредиту, які визначають вектори подальшого аналізування небанківських механізмів як предмета державно-правової політики:

1) статично-інструментальний підхід: розглядає кредит як дискретний акт передання цінності (об'єкта позики) від одного суб'єкта іншому. У межах цього підходу акцент зміщується на юридичну форму правочину, що часто нівелює динамічну економічну природу кредиту. Для небанківського сектору такий погляд є завузьким, оскільки не пояснює механізму роботи таких складних інструментів, як *P2B*-платформи (*peer-to-business*) чи токенизовані позики;

2) динамічно-реляційний підхід: трактує кредит як складну систему економічних відносин, що виникають між учасниками фінансового ринку. Саме цей підхід є панівним у сучасній літературі, оскільки дає змогу дослідити кредит не як застиглу форму, а як потік капіталу, рух якого визначається закономірностями економіки, довірою та технологічними можливостями [10, с. 275].

Попри глибину економічних розробок проблем небанківського кредитування, треба зауважити, що поширені в економічних дослідженнях пропозиції щодо розвитку небанківського сектору часто мають надмірно декларативний характер. Зокрема, заходи з «посилення інноваційності» [11] чи «визначення форм спеціалізації установ» [12] пояснюють бажаний напрям розвитку (мету) галузі, проте не розкривають правової природи інструментів та управлінської логіки їх реалізації. Без деталізації процедурних аспектів та узгодження економічних заходів впливу із правовим середовищем — від ліцензування нових видів діяльності до механізмів транскордонного виконання зобов'язань — подібні заходи залишаються декларативними програмами дій, що не мають належного інституційного підґрунтя для практичного впровадження.

Яскравим прикладом методологічної обмеженості суто економічного підходу в цій сфері є сучасні спроби моделювання ринку небанківського кредитування на основі системної динаміки та інструментарію маркетингової класифікації (наприклад, методів *RFM*-аналізу чи кривих Стобахова) [13]. Не применшуючи значення математичної точності таких моделей, слід зазначити, що вони функціонують окремо

від інституційної реальності. Так, прогнозування сценаріїв розвитку ринку на 2025 р. без урахування радикальної зміни нормативного ландшафту (зокрема наслідків декодифікації господарського законодавства) може обмежувати практичну прогностичну цінність відповідних моделей. Визначення поняття «жорсткість ризик-менеджменту» як внутрішнього психологічного чинника банківської діяльності (за Х. Мінскі) ігнорує той факт, що в українських реаліях ця жорсткість детермінована передусім адміністративним тиском регулятора та кризою правозастосування, а не лише економічним циклом.

Особливе занепокоєння викликає пропозиція економістів щодо «пріоритизації колекторських зусиль» на основі сегментації портфеля [13, с. 189]. З погляду математичного моделювання, це видається логічною оптимізацією витрат. Проте з погляду правової та управлінської логіки такий підхід містить низку критичних вад, зокрема, він не враховує реального стану виконавчого провадження в Україні, мораторіїв на стягнення у воєнний час та обмежень, встановлених Законом України «Про захист прав споживачів» у розрізі колекторської діяльності. Адже у чистій економетриці кредит — це сума запозичення, а в господарському праві — це інструмент фінансової підтримки бізнесу в системі правових гарантій та формалізованих управлінських процедур, що відповідають, зокрема, принципу пропорційності, обачності, єдності форми та змісту.

Не менш проблематичною є спроба розглянути небанківське кредитування в правовому контексті діяльності небанківських фінансових установ. У цьому аналізуванні статус одного з ключових суб'єктів небанківського кредитування здебільшого відсуває на другий план питання власне кредитування та інших нефінансових операцій. Наприклад, Г.С. Буга, розглядаючи основну функцію небанківських фінансових установ, зазначає, що це перерозподіл фінансових ресурсів, у процесі здійснення якого вони виконують низку підфункцій, а саме: консолідацію (аккумуляцію) заощаджень індивідуальних інвесторів (діяльність небанківських фінансових установ призводить до поділу функції заощадження та функції інвестування, що підвищує ефективність розподілу капіталу); інвестування; сприяння рівноваги на ринку; забезпечення високої ліквідності фінансових вкла-

день; перерозподіл і зниження фінансових ризиків; сприяння економічному зростанню через ефективне розміщення інвестицій в економіці, стимулювання підприємницької діяльності [14, с. 396]. Проте в такому аналізованні кредитування втрачає основну системоутворювальну об'єктивізацію. Формується додаткова нормативна-статусна модель, яка існує в окремому вимірі, далекому від первісного призначення установи та сенсу її економічного існування, але обґрунтована самостійною цінністю та об'єктом правового впливу.

Звісно, щодо функцій небанківських установ можемо говорити не лише про кредитування, а й про страхування чи інвестування, що могло б виправдати певну широту функцій фінансових установ. Однак питання в іншому: держава має орієнтуватися насамперед на ключову мету господарської організації в її економічному вимірі, коли інші результати діяльності та елементи правосуб'єктності набувають допоміжної (факультативної) ознаки, а отже, мають сприйматися як об'єкт окремого набору заходів впливу, не шкодячи первісній господарській функції. Власне з такої позиції стає зрозумілим, що сама собою «опіка» правовим становищем господарюючого суб'єкта у суспільстві не може гарантувати успішність бізнес-моделі його діяльності, зокрема в контексті здатності сприяти розширенню небанківського кредитування, у якому зараз гостро зацікавлені суб'єкти господарювання.

Іншими словами, держава має орієнтуватися насамперед на господарську функцію, а не на статус кредитної установи — останнє є лише формальним відображенням статутних повноважень та організаційних засад діяльності юридичної особи, які безпосередньо не приносять прибутку чи іншого соціально-економічного результату. Чинна ж практика наглядової діяльності характеризується значною увагою до стандартизованих вимог організації бізнесу та безпеки фінансових операцій, що в окремих випадках може обмежувати доступність та економічну ефективність діяльності суб'єктів господарювання у сфері небанківського кредитування.

Переконалим свідченням диспропорції у чинній системі правової організації кредитних операцій є регулювання випуску корпоративних облігацій малими та середніми підприємствами (МСБ). З погляду господарської функції — це класичне небанківське запозичення,

де інвестор купує борг компанії, кредитуючи її у такий спосіб. Проте наявна наглядова парадигма в Україні вимагає від емітента (навіть якщо це приватне розміщення невеликого підприємства) проходження процедур, що за складністю та вартістю непропорційні очікуванім економічним результатам. Попри господарську потребу МСБ у прямих запозиченнях [15, с. 517—518], Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (зокрема розділ IV) встановлює для емітентів жорсткі процедурні обмеження — від обов'язкової реєстрації проспекту емісії (ст. 78) до розкриття регулярної інформації за стандартами, що наближаються до вимог лістингу на фондових біржах відповідно до Положення про здійснення емісії облігацій підприємств та їх обіг, затвердженого Рішенням НКЦПФР від 21.12.2023 № 1438. Навіть для приватного розміщення облігацій (без публічної пропозиції) процедура залишається обтяженою наглядовим контролем.

На практиці це означає, що підприємство, яке бажає залучити, наприклад, 10—20 млн грн через боргові папери, стикається із витратами на юридичний супровід, аудит відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності та послуги рейтингових агентств, що сукупно можуть сягати 5—10 % обсягу емісії ще до моменту отримання коштів. Така «ціна нагляду» робить класичні інструменти фондового ринку важкодоступними для МСБ, виштовхуючи його або в дорогий банківський кредит, або в нерегульовану тіньову сферу приватних позик та фіктивних правочинів.

Міжнародний досвід свідчить, що успіх небанківського кредитування бізнесу залежить від впровадження спрощених режимів розкриття інформації та інших підготовчих процедур у фінансуванні бізнесу. Зокрема, започаткування в ЄС (Регламент 2020/1503 [16]) та США (Reg CF [17]) механізмів звільнення від підготовки проспекту емісії (*exempted offerings*) для запозичень до 5 млн євро/дол. дало змогу радикально знизити трансакційні витрати МСБ, що підтверджується щорічними звітними даними Комісії з цінних паперів і бірж США (*SEC Small Business Advocacy Report* [18]) та аналітичними доповідями Єврокомісії щодо розвитку Союзу ринків капіталу (*CMU*) [19]. Ці документи показують, що перехід до спрощених стандартів розкриття інформації дав можливість трансформувати фінансові бар'єри виходу на

ринок, знизивши прямі трансакційні витрати емітентів у кілька разів проти традиційних процедур реєстрації. Аналітики Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) також констатують, що впровадження спеціальних правових режимів для альтернативних фінансових інструментів є критично важливим для подолання «ринкового провалу» в кредитуванні малих та середніх підприємств, спричиненого високими вхідними бар'єрами традиційного ринку капіталу [20].

Держава, зосереджуючись на безпеці фінансового ринку, може нехтувати його основною функцією — швидкою трансформацією вільних коштів у інвестиційний капітал. Для уникнення цього потрібно переглянути державну регуляторну політику щодо залучення капіталів бізнесом на користь інвестиційних, а не регуляторних цілей, зокрема, дозволити бізнесу використовувати цифрові боргові інструменти (*mini-bonds*) з прямим доступом до професійних інвесторів, замість формування єдиної моделі, зручної для перевірок, але такої, що залишає вихід на ринок капіталу прерогативою лише великих корпорацій або банків. За такого підходу господарська ефективність кредитування переважатиме наглядову парадигму гнучкістю регулювання, адаптованого до обсягів операції та профілю ризику інвестора.

Стандартизація статусу небанківських фінансових установ, причому з позиції публічних вимог «краще більше, ніж менше», як передумови капіталовкладень в економіці також не дає можливості виявити в розмітті господарських функцій ключову кредитну складову, яка полягає в тому, що кредитні ресурси можуть походити від суб'єктів, які взагалі не мають статусу небанківської фінансової установи. Надмірна зарегульованість окремих сегментів фінансового ринку створює стимули для використання суб'єктами господарювання альтернативних або неформальних механізмів залучення капіталу, що поглиблюватиме проблему тінізації економіки. Також має бути враховано, що в умовах цифровізації процесів фінансування (фінансових технологій *FinTech*) [21] правовий статус установи стає вторинним щодо алгоритму надання послуги, який значною мірою втрачає інституційну, здатну до прямого регуляторного контролю основу. У такому разі фокус на спеціалізованих установах деформує уяву про належну організацію господарських операцій

із кредитування в усій площині економіки, робить заходи державного регулювання свідомо обмеженими та неефективними.

Не менш важливо враховувати, що якщо фокусування відбувається лише на статусі національної фінансової компанії під час реалізації кредитної політики держави, то бізнес природно пристосовується до національних правових вимог і традицій, що створює рамкові перешкоди для інтеграції національних економічних суб'єктів в європейські кредитно-фінансові мережі (наприклад, через відповідність Директивам ЄС про краудфандинг, з використанням яких залучають грошові кошти на фінансування креативних ідей, стартапів, соціально значущих проєктів [22]). Водночас смартконтракт або *P2B*-платформа працює однаково, незалежно від того, як названо установу в законі чи закріплено її статус. У зв'язку з цим в економічній політиці потрібно враховувати, що вплив на окремих суб'єктів в інформаційній та транснаціональній економіці не здатен організувати всю систему кредитування.

Актуальні економічні напрацювання (зокрема ті, що стосуються кредитування аграрного сектору) виявляють гіпертрофовану увагу до статусу суб'єкта кредитування за повного ігнорування природи господарської операції. Пропонований як об'єкт впливу регулятора ризик-орієнтований підхід, зосереджений на «прозорості структур власності» та «діловій репутації», фінансовому моніторингу, перевірці джерел фінансування, жорсткій звітності [23, с. 11—12], фактично замінює завдання економічного зростання та правові рамки господарювання потребами адміністративного контролю. Такий підхід навряд чи забезпечить «ефективний ринок небанківського кредитування», позаяк ґрунтується на гальмівному зміщенні уваги регулятора: замість створення сприятливого правового режиму для фінансових операцій, держава витрачає ресурси та організаційні зусилля на адміністрування статусів та усунення ризиків споживачів.

Як наслідок — небанківське кредитування постає не як драйвер економіки, а як об'єкт постійного регуляторного тиску, де «європейські стандарти» помилково ототожнюються лише з жорсткістю нагляду, а не з доступністю та гнучкістю капіталу. Не кажучи вже про те, що реальне правове середовище небанківського кредитування в такому ризик-орієнтованому підході позбавляє самих учасників операцій мотивації

до розвитку бізнесу. Через це в наукових дослідженнях переважає «наглядова парадигма», коли вплив на економіко-правові відносини здійснюється на основі аналізування рентабельності компаній (ROA) чи обсягів проблемної заборгованості, облікової ставки або стабільності цін (див., наприклад, [24]). Проте це не стільки гарантує безпеку й економічний розвиток (завжди залишаються лазівки, відомі спеціалістам) та залишає місце для помилкових рішень через неврахування економіко-правових ризиків, скільки здорожчує кредитний ресурс та блокує впровадження насправді інноваційних моделей небанківського кредитування.

Саме тому набув поширення сучасний напрям розвитку економічної системи — альтернативні фінанси (*alternative finance*), з такими формами, як P2P-позики (*peer-to-peer*), балансові позики для бізнесу через онлайнві платформи, акціонерний краудфандинг, краудфандинг з нефінансовою винагородою, краудфандинг на умовах участі у прибутку, краудфандинг з відсутністю винагороди, фінансування дебіторської заборгованості (онлайнвий факторинг), позики, опосередковані використанням боргових цінних паперів [25] та ін.

Виходячи з цього, видається нагальним зміщення фокусу правового регулювання кредитування з суб'єктно-центричного (де головним є статус установи) на функціонально-процедурний та стимулятивно-господарський підхід. Це передбачає: а) розроблення правових регламентів для конкретних небанківських механізмів кредитування, які б враховували технологічну природу сучасних фінансових інструментів та забезпечували правову сумісність (*interoperability*) українських суб'єктів господарювання з міжнародними інвестиційними платформами; б) закладення в законодавчі правила господарювання, його оподаткування та контролю, банкрутства та реструктуризації, боргових відносин вагомих стимулів до розширення кредитування з метою найповнішого насичення економіки грошовими ресурсами.

Передумовою такої господарсько-правової моделі державно-правового впливу є чітке розмежування між широким поняттям *alternative finance* та власне небанківським кредитуванням як предметом правового регулювання.

Якщо альтернативні фінанси охоплюють будь-які позабанківські операції руху капіталу (зокрема благодійність та соціальний краудфан-

динг), то небанківське кредитування у господарському вимірі — це специфічна система боргових зобов'язань, спрямованих на капіталізацію суб'єктів господарювання. Критерієм виокремлення цієї категорії має бути не статус установи — фінансового посередника, а господарська мета операції та професійний характер комерційного ризику, до якого вдаються його учасники.

Такий підхід дає змогу вивести небанківські механізми кредитування (P2B-позики, онлайнвий факторинг, борговий краудлендинг, факторинг, лізинг, залучення позик під облігації, галузеві інструменти, як-от агророзписки тощо) з-під дії загальних норм про захист прав споживачів. Це обумовлює потребу в обґрунтованій диференціації правового регулювання, що базується на визнанні автономії професійного ризику суб'єктів господарювання. Підхід має спиратися на принцип пропорційності втручання держави у господарські процеси, де межі владного контролю (нагляду) визначаються балансом між вимогами національної безпеки, зокрема запобіганням тінізації господарських операцій чи порушенням правил конкуренції, та критеріями господарської ефективності й правової визначеності господарських відносин.

Отже, предметом спеціального правового регулювання мають стати не всі форми небанківського кредитування та альтернативні фінанси, а лише ті, що мають на меті капіталізацію господарської діяльності, де критерієм втручання держави є не охорона прав суб'єкта, а забезпечення правової визначеності та стимулювання обігу капіталу в умовах пропорційності регулювання та національної безпеки в широкому сенсі цього поняття.

Скасування Господарського кодексу України не лише не усунуло об'єктивної потреби у виокремленні господарсько-правового підходу до регулювання небанківського кредитування, а навпаки, актуалізувало необхідність диференціації регуляторного тиску на основі природи згаданого вище підприємницького ризику.

Тоді як споживче кредитування потребує посиленого нагляду через соціальну вразливість позичальника та національну (європейську) політику захисту прав споживачів, кредитування бізнес-сегмента має базуватися на визнанні його особливої природи з урахуванням професійного та комерціалізованого аспекту діяльності, де питання моралі трансформуються у

питання репутації, а ризик втрати коштів не може ставати чинником операції, обмежувальним правом, позаяк становить природу господарювання як такого. Власне, йдеться про максимум професійності учасників як елемент обмеження державного втручання та правового патернізму в небанківському кредитуванні. Це дає змогу легітимізувати високі ризики, складні застави та автоматизоване виконання (смак-контракти), які були б неприпустимими у цивільних відносинах споживчого характеру. Ефективність господарсько-правового підходу за таких умов полягає у переході від нагляду за статусом до правового супроводу операції. Це створює передумови для диференціації регуляторних вимог до інноваційних фінансових інструментів, зокрема дає можливість зняти з інноваційних P2B-платформ та онлайн-факторингу тягар банківського регулювання, оскільки ці механізми не оперують публічними фінансами, а базуються на професійному розподілі капіталу між суб'єктами господарювання. Крім того, має враховуватися, що надійність господарських операцій може забезпечуватися не тільки адміністративним впливом на власників компаній, а й технологічним стеком (алгоритмами шифрування, безпекою передання даних тощо) [26], коли правове регулювання, звужуючи обсяг свого впливу, враховує регуляторні функції технологічної архітектури. Зрозумілими словами, якщо регулятор (НБУ) накладе на P2B-платформу для бізнесу, зокрема в розрізі запозичень з комерційних ринків інших країн, такі самі обмеження, як на мікрофінансові організації «швидко гроші» [27], він спотворить інвестиційний інструмент без урахування професійного складу учасників й транснаціонального джерела запозичення. Господарсько-правовий погляд вимагає врахування цих змістовних аспектів небанківського кредитування з метою розвитку національного бізнесу як передумови сталості економіки та загального добробуту суспільства.

Системне охоплення інструментарію небанківського кредитування також вимагає відмови від вузького цивілістичного трактування кредиту як позики на користь господарсько-правового аналізування економічної сутності інструментів фінансування бізнесу. Зокрема, лізинг, хоча за класичною правовою конструкцією не тотожний кредиту, в господарському обігу виконує подібну функцію — забезпечення суб'єкта

активами без відволікання власних обігових коштів, що зумовлює необхідність врахування лізингових операцій у контексті кредитної підтримки бізнесу. Не менш важливими для опрацювання господарсько-правової моделі функціонування ринку бізнес-кредитування є також специфічні кооперативні механізми фінансування членів-підприємців у межах кредитних спілок та використання таких інноваційних цільових інструментів, як зелені облігації. Останні, незважаючи на зміщення в публікаціях у бік банківсько-орієнтованої моделі в Україні [28, с. 16], демонструють тенденцію до пріоритету змістовного аспекту — фінансування сталого розвитку, де правовий режим операції повинен визначатися не статусом емітента, а екологічною спрямованістю господарського проекту.

Вдалим прикладом комерційно-орієнтованого підходу до потреб бізнесу в цьому контексті є диференціація юрисдикції внутрішніх третейських судів, компетенція яких обмежена Законом України «Про третейські суди», та міжнародного комерційного арбітражу, компетенція якого в Законі України «Про міжнародний комерційний арбітраж» в розрізі приватно-правових спорів практично вільна від державного втручання.

Результатом господарсько-правового підходу до небанківського кредитування (фінансування) має стати також інтеграція *FinTech*-рішень у господарську сферу, що дасть змогу нівелювати географічні та бюрократичні бар'єри у доступі до міжнародних ринків капіталу. Проблематика тут полягає у площині цифрової трансформації: поки глобальні інвестиційні фонди та P2B-платформи готові надавати ресурс українським суб'єктам господарювання, вітчизняні позичальники не мають стикатися з проблемою транскордонної верифікації, валютного регулювання та невідповідності технологічних стеків. Виділення специфіки бізнес-орієнтованого небанківського кредитування здатне не лише розширити інструментарій залучення коштів, а й створити прозорий механізм просування українського бізнесу на міжнародні кредитні майданчики, де технологічна швидкість ухвалення рішень стає основною конкурентною перевагою над класичним фінансовим посередництвом.

Подібний підхід міг би стати методологічною основою для адаптації законодавства України до правил ЄС. На жаль, розділ 9 «Фінансові послуги» Національної програми адаптації законо-

давства України до права Європейського Союзу (*acquis* ЄС), затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 01.04.2026 № 438 (далі Програма адаптації 2026), спрямований на формальну гармонізацію, де за європейською термінологією часто приховується прагнення вітчизняних регуляторів консервувати наглядову парадигму. Замість імплементації функціональних механізмів стимулювання ринку, передбачених правом ЄС, Програма адаптації 2026 зосереджена на прискореному впровадженні жорстких пруденційних стандартів та посиленні адміністративного тиску. Зокрема, імплементація вимог до капіталу та звітності для інвестиційних фірм не супроводжується вимогами впровадження принципу пропорційності (*proportionality*), що в українських реаліях трансформується у прямий бар'єр для малих небанківських суб'єктів кредитування (інвестування).

Наприклад, у главі 220 кластера 3 Звіту за 2023 р. щодо процесу адаптації України до права ЄС Європейська Комісія прямо вказує на відсутність в Україні нормативно-правової бази з протидії простроченню платежів у комерційних операціях (відповідно до Директиви 2011/7/EU) [29, с. 124]. Проте замість створення правових умов для швидкого боргового фінансування (як відповіді на проблему прострочених платежів) Програма адаптації 2026 пропонує лише подальше ускладнення пруденційних вимог до кредиторів, формулюючи обґрунтування завдання, яке тяжіє до переваги наглядових заходів над стимулятивними: «Чинні положення українського законодавства залишають значну частину умов розрахунків на розсуд сторін, створюючи ризики затримок у платіжному обороті, що негативно впливає в першу чергу на малі та середні підприємства». Отже, у межах Програми адаптації 2026 проблема подається в патерністському стилі. Це, як засвідчує досвід законотворення, скоріше матиме наслідком посилення державного втручання в операції за участю МСБ, їх ускладнення, ніж підвищення ефективності охорони прав суб'єктів як елемента господарського правопорядку.

Окремим маркером декларативності багатьох заходів адаптації є хронологічна диспропорція у послідовності виконання завдань: інструменти захисту інвесторів та системи компенсацій, що були фундаментом довіри до небанківського сектору, відкладені на кінець 2027 р., тоді як

каральні та контролюючі механізми запроваджуються негайно. Наприклад, до грудня 2026 р. заплановано затвердження нормативно-правових актів НКЦПФР з питань протидії зловживанням на ринках капіталу та організованих товарних ринках, прийнятих ринкових практик, а затвердження нормативно-правових актів НКЦПФР щодо зелених облігацій, облігацій, пов'язаних зі сталим розвитком, — до грудня 2027 р. Більше того, регламентування інноваційних сегментів фінансового ринку (зокрема у межах актів *MiCA* та *DORA*) у тексті Програми адаптації 2026 схоже на інструмент інституціоналізації посиленого нагляду, ніж на створення обіцяних регуляторних «пісочниць», значення яких цілком доведено у господарсько-правовій літературі [30]. Більшість запланованих заходів адаптації має формальний характер хоча б тому, що їх завданням є ухвалення певного закону, а про його основні регулятивні ідеї не йдеться. Так, дуже малу цінність має завдання щодо ухвалення певного закону, тим паче, коли змішуються споживчі та професійні господарські відносини.

Показовим прикладом формалізму в Програмі адаптації 2026 є механічне узагальнення на весь ринок вимог Директиви 2014/17/ЄС про кредитні договори для споживачів, що стосуються житлової нерухомості, і внесення змін до Директив 2008/48/ЄС та 2013/36/ЄС та Регламенту (ЄС) № 1093/2010 (зі змінами). Хоча право ЄС вимагає цього лише у вузькому сегменті споживчої житлової іпотеки, вітчизняна програма формулює це як загальну регуляторну вимогу. Це не лише створює додаткове фінансове навантаження на суб'єктів небанківського кредитування, особливо МСБ, а й підміняє сутнісну ідею Директиви (захист вразливого споживача) на формальну вимогу «обов'язкового поліса», що стає ще одним елементом у явищі *gold-plating* [31] у системі трансакційних витрат бізнесу — штучного укладення європейських норм, перетворюючи їх на інструмент боротьби за стабільність системи ціною її розвитку. Це підтверджує, що без зміни господарсько-правової парадигми на користь стимулювального регулювання, адаптація національного законодавства до європейських вимог залишиться лише формальним звітом перед європейськими партнерами, який навроєд чи принесе реальну користь вітчизняному бізнесу.

Висновки. 1. Небанківське кредитування суб'єктів господарювання є автономною системою фінансово-господарських відносин, що виникають з приводу професійного залучення та розподілу інвестиційного капіталу поза межами банківської системи. Обсяг цього поняття охоплює розгалужений масив інструментів, правова природа яких визначається господарською метою та технологією реалізації, зокрема *P2B*-позики, борговий краудлендинг, емісія корпоративних облігацій (наприклад, цифрових мінібондів та спеціалізованих зелених облігацій для фінансування сталого розвитку), онлайн-вий факторинг, лізинг, а також механізми кооперативного кредитування через кредитні спілки (щодо фінансування виробничих потреб їх членів) та галузеві інструменти (зокрема агророзписки). У межах господарсько-правового підходу ці інструменти сприймаються як єдиний функціональний масив, спрямований на диверсифікацію джерел ліквідності реального сектору економіки.

2. Державна економічна політика у сфері розширення форм небанківського кредитування потребує зміни регуляторної парадигми: від суб'єктно-центричного нагляду (фокус на статусі установи) до функціонально-стимулятивного підходу. Це дасть змогу врахувати у правових заходах автономію професійного ризику суб'єктів господарювання, технологічний рівень транскордонного господарювання та комерційні традиції (звичаї), виводячи бізнескредитування з-під дії правового патернізму та надмірного захисту, характерних для споживчих відносин.

3. Після декодифікації господарського законодавства (28 серпня 2025 р.) завдання господарсько-правової доктрини полягає в інституційному зміцненні суб'єктно-господарського підходу, що базується на автономії професійного ризику та пріоритеті господарської функції над наглядовим статусом. Доктрина має забезпечити перехід від формального тлумачення норм до розбудови моделі функціональної

сумісності (*interoperability*), де правовий супровід кредитних операцій стає інструментом мобільності капіталу та ліквідності економіки, водночас залишаючись у тренді захисту національної безпеки, європейських зобов'язань та конкурентного середовища.

4. Стимулятивно-господарська модель небанківського кредитування передбачає, серед іншого, законодавче закріплення спрощених режимів емісії (*exempted offerings*) для МСБ, де скасування обмежень як непропорційне втручання держави в ділову активність є технологічно обґрунтованою умовою зниження трансакційних витрат та детінізації обігу капіталу.

5. Цифрова трансформація (*FinTech*) об'єктивно зменшує доцільність зосередження державно-правової уваги на інституційному статусі кредитора. Надійність господарського обороту в сучасних умовах має забезпечуватися не лише адміністративним контролем за формально-статусними ознаками суб'єкта (наявністю специфічної ліцензії чи приналежністю до категорії фінансових установ), а насамперед надійністю алгоритму та прозорістю технологічного стеку. Тож ефективність державного впливу полягає в переході до смартрегулювання, яке підтримує швидкість і доступність капіталу як ключовий фактор національної економічної безпеки в умовах воєнного стану та перспективі післявоєнного відновлення.

6. Під час реалізації Національної програми адаптації законодавства України до права ЄС у сфері фінансових послуг має бути забезпечено відхід від моделі формальної гармонізації та пріоритетного посилення наглядових механізмів на користь впровадження стимулювального характеру господарсько-правового регулювання небанківського фінансування бізнесу, що запобігатиме надмірному регулюванню шляхом розширення вимог *acquis* ЄС (*gold-plating*) та сприятиме зниженню трансакційних витрат суб'єктів господарювання та підвищенню доступності фінансових ресурсів для малого і середнього підприємництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Stronger Financial Markets and Institutions for Ukraine's Recovery: Full Report. OECD. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/stronger-financial-markets-and-institutions-for-ukraine-s-recovery_0c41c8ac-en/full-report/ukraine-s-financial-system-framework_c3ceabe7.html (дата звернення: 06.04.2026).
2. How SMEs assess access to finance in Ukraine — EBA and UKRSIBBANK survey. European Business Association. 2023. URL: <https://eba.com.ua/en/yak-msb-otsinyuyut-dostup-do-finansuvannya-v-ukrayini-doslidzhennya-eva-ta-ukrsibbank/> (дата звернення: 06.04.2026).

3. Новицька Н.Б., Устименко В.А., Теремецький В.І. Правове регулювання укладання ЕРС-контрактів для потреб відновлювальної енергетики. *Ірпінський юридичний часопис*. 2023. Вип. 1 (10). С. 62—71. [https://doi.org/10.33244/2617-4154-1\(10\)-2023-62-71](https://doi.org/10.33244/2617-4154-1(10)-2023-62-71)
4. Задихайло Д.В. Державна економічна політика та завдання правового регулювання. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія «Економічна теорія та право»*. 2014. № 1. С. 138—147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2014_1_16 (дата звернення: 06.04.2026).
5. Щербина В.С. Засоби державного регулювання господарської діяльності: поняття, види, шляхи вдосконалення. *Засоби державного регулювання господарської діяльності: зб. наук. пр. / НАПрН України, НДІ приват. права і підприємництва*. Київ: Ред. журн. «Право України», 2013. С. 4—21.
6. Петруненко Я.В. Проблеми забезпечення ефективного використання державних коштів: господарсько-правовий аспект: моногр. Київ: Ліра-К, 2019. 416 с.
7. Hudima T., Ustymenko V., Dzhabrailov R., Soshnykov A., Shmyhov M. (2024). Consumer Lending vs Ludomania: from resilience to social responsibility in the case of Ukraine. *Journal of Eastern European and Central Asian Research (JEECAR)*. Vol. 11. No. (2). P. 394—408. <https://doi.org/10.15549/jeecar.v11i2.1564>
8. Загнітко О. Регулювання фінансових послуг після втрати чинності Господарським кодексом України. *Право України*. 2025. № 12. С. 46—64. <https://doi.org/10.33498/louu-2025-12-046>
9. Подцерковний О. Щодо трансформації договірних та організаційних засобів державної економічної політики воєнного часу. *Право України*. 2023. № 10. С. 9—23. <https://doi.org/10.33498/louu-2023-10-009>
10. Гроші та кредит: підручник / за ред. К.І. Маслова, П.С. Александрова. Київ: КНЕУ, 2005. 458 с.
11. Міщенко В. Особливості посткризового реформування фінансового сектору України. *Фінанси України*. 2010. № 10. С. 3—15.
12. Катан Л.І. Небанківське кредитування: особливості застосування у діяльності сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 19. Ч. 2. С. 27—31. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_2_2018ua/7.pdf (дата звернення: 06.04.2026).
13. Петровський О.В. Розвиток споживчого кредитування в Україні в умовах фінансової нестабільності: дис. ... д-ра філос.: 072. Київ: НаУКМА, 2024. 238 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d7fd7595-fd69-4490-b78a-85269a37b4d6/content> (дата звернення: 06.04.2026).
14. Буга Г.С. Забезпечення безпеки у сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні: адміністративно-правові засади: моногр. Одеса: Гельветика, 2022. 404 с.
15. Подцерковний О.П., Кубрак Г.О. До питання про господарсько-правові критерії класифікації засобів державної підтримки малого та середнього бізнесу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024/8. С. 516—521. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/123>
16. Regulation (EU) 2020/1503 of the European Parliament and of the Council of 7 October 2020 on European crowdfunding service providers for business. *Official Journal of the European Union*. 2020. L 347. P. 1—49. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020R1503> (дата звернення: 06.04.2026).
17. Regulation Crowdfunding (Title III of the JOBS Act): SEC Final Rules. URL: <https://www.sec.gov/education/smallbusiness/exemptofferings/regcrowdfunding> (дата звернення: 06.04.2026).
18. SEC Small Business Advocacy Annual Report 2023. U.S. Securities and Exchange Commission. URL: <https://www.sec.gov/oasb/annual-reports> (дата звернення: 06.04.2026).
19. European Commission. Capital Markets Union: SME Listing Act — Making public markets more attractive for EU companies. [Factsheet/Report]. 2022. URL: <https://finance.ec.europa.eu> (дата звернення: 06.04.2026).
20. Financing SMEs and Entrepreneurs 2024: An OECD Scoreboard. *OECD*. Paris: OECD Publishing, 2024. URL: https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_02a64c50-en.html (дата звернення: 06.04.2026).
21. Наконечна О., Михайлик О. FinTech в банківському бізнесі: особливості розвитку та потенційні можливості. *Підприємництво та інновації*. 2022. Вип. 23. С. 108—119. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.19>
22. Теслюк С., Матвійчук Н., Демчук Н. Краудфандінг як сучасний спосіб фінансування: проблеми та перспективи його розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-16>
23. Sodoma R., Cherevko H., Krupiak I. et al. Regulation of the lending market and prospects of financial sector stabilization in Ukraine. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. No. 1 (36), P. 4—13. <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v1i36.227604>
24. Манцуров І., Барвінок А., Столетова І. Регуляторна політика Національного банку України: проблеми та шляхи вдосконалення. *Економіка України*. 2024. Т. 67, № 9 (754). С. 3—20. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.09.003>
25. Колінець Л.Б., Гомотюк А.О. Розвиток ринку альтернативних фінансів. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.2>
26. Іськович Т., Коробейнікова Т. Безпековий технологічний стек IoT. *SWorldJournal*. 2023. Вип. 19. Ч. 1. С. 24—32. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-19-01-020>

27. Єгорова В. Українці торік набрали мікропозик на понад 56 млрд грн. *Kyiv Post*. 2026. 1 квіт. URL: <https://www.kyivpost.com/uk/post/72995> (дата звернення: 05.04.2026).
28. Rats O., Alfimova A. Green bonds as a perspective financial instrument for bank investment in Ukraine. *Development Management*. 2023. Vol. 22. No. 1. P. 8—18. <http://doi.org/10.57111/devt/1.2023.08>
29. Звіт Європейської Комісії щодо України за 2023 рік: робочий документ персоналу Комісії від 08 лист. 2023 р. SWD(2023)699final. Брюссель, 2023. 153 с. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/22506-SWD_2023_699-Ukraine-report_ENG-UKR.pdf (дата звернення: 06.04.2026).
30. Устименко В., Джабраїлов Р., Малолітнева В., Серебряк С. Регуляторна «пісочниця» (платформа) як форма інноваційно орієнтованого правового експерименту: досвід Європейського Союзу та перспективи розвитку національного законодавства. *Економіка та право*. 2025. Т. 77. № 2. С. 3—23. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.02.003>
31. Conclusions and recommendations on gold-plating. High Level Expert Group on Monitoring Simplification for Beneficiaries of ESI Funds (HLG_16_0008_00). *European Commission*. 2016. URL: https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/hlg_16_0008_00_conclusions_and_recomendations_on_goldplating_final.pdf (дата звернення: 08.04.2026).

Дата надходження: 07.04.2026

Дата прийняття до друку: 20.04.2026

Дата публікації: 15.06.2026

REFERENCES

1. Stronger Financial Markets and Institutions for Ukraine's Recovery: Full Report. *OECD*. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/stronger-financial-markets-and-institutions-for-ukraine-s-recovery_0c41c8ac-en/full-report/ukraine-s-financial-system-framework_c3ceabe7.html
2. How SMEs assess access to finance in Ukraine — EBA and UKRSIBBANK survey. *European Business Association*. 2023. URL: <https://eba.com.ua/en/yak-msb-otsynyuyut-dostup-do-finansuvannya-v-ukrayini-doslidzhennya-eva-ta-ukrsibbank/>
3. Novytska N.B., Ustymenko V.A., Teremetskyi V.I. Pravove rehulyuvannya ukladannya EPC-kontraktiv dlya potreb vidnovlyuvalnoyi enerhetyky. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys*. 2023. Iss. 1 (10). P. 62–71. [https://doi.org/10.33244/2617-4154-1\(10\)-2023-62-71](https://doi.org/10.33244/2617-4154-1(10)-2023-62-71) [in Ukrainian].
4. Zadykhaio D.V. Derzhavna ekonomichna polityka ta zavdannya pravovoho rehulyuvannya. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiya Ukrayiny imeni Yaroslava Mudroho". Seriya "Ekonomichna teoriya ta pravo"*. 2014. No. 1. P. 138–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2014_1_16 [in Ukrainian].
5. Shcherbyna V.S. Zasoby derzhavnogo rehulyuvannya hospodarskoyi diyalnosti: ponyattya, vydy, shlyakhy vdoskonalennya. *Zasoby derzhavnogo rehulyuvannya hospodarskoyi diyalnosti: zb. nauk. pr. / NAPrN Ukrainy, NDI pryvat. prava i pidpryyemnytstva*. Kyiv: Red. zhurn. "Pravo Ukrainy", 2013. P. 4–21 [in Ukrainian].
6. Petrunenko Ya.V. Problemy zabezpechennya efektyvnogo vykorystannya derzhavnykh koshtiv: hospodarsko-pravovyi aspekt: monohr. Kyiv: Lira-K, 2019. 416 p. [in Ukrainian].
7. Hudima T., Ustymenko V., Dzhabrailov R., Soshnykov A., Shmyhov M. Consumer Lending vs Ludomania: from resilience to social responsibility in the case of Ukraine. *Journal of Eastern European and Central Asian Research (JEECAR)*. 2024. Vol. 11. No. (2). P. 394–408. <https://doi.org/10.15549/jee-car.v11i2.1564>
8. Zahnitko O. Rehulyuvannya finansovykh posluh pislya vtraty chynnosti Hospodarskym kodeksom Ukrainy. *Pravo Ukrainy*. 2025. No. 12. P. 46–64. <https://doi.org/10.33498/louu-2025-12-046> [in Ukrainian].
9. Podtserkovnyi O. Shchodo transformatsiyi dohovirnykh ta orhanizatsiynykh zasobiv derzhavnoyi ekonomichnoyi polityky voyennoho chasu. *Pravo Ukrainy*. 2023. No. 10. P. 9–23. <https://doi.org/10.33498/louu-2023-10-009> [in Ukrainian].
10. Hroshi ta kredyt: pidruchnyk / za red. K.I. Maslova, P.S. Aleksandrova. Kyiv: KNEU, 2005. 458 p. [in Ukrainian].
11. Mishchenko V. Osoblyvosti postkryzovoho reformuvannya finansovoho sektoru Ukrainy. *Finansy Ukrainy*. 2010. No. 10. P. 3–15 [in Ukrainian].
12. Katan L.I. Nebankivske kredytuвання: osoblyvosti zastosuvannya u diyalnosti silskohospodarskykh pidpryyemstv. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya "Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo"*. 2018. Vol. 19. Pt. 2. P. 27–31. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_2_2018ua/7.pdf [in Ukrainian].
13. Petrovskyi O.V. Rozvytok spozhyvchoho kredytuвання v Ukraini v umovakh finansovoyi nestabilnosti: dys. ... d-ra filos.: 072. Kyiv: NaUKMA, 2024. 238 p. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d7fd7595-fd69-4490-b78a-85269a37b4d6/content> [in Ukrainian].
14. Buha H.S. Zabezpechennya bezpeky u sferi diyalnosti nebankivskykh finansovykh ustanov v Ukraini: administratyvno-pravovi zasady: monohr. Odesa: Helvetyka, 2022. 404 p. [in Ukrainian].

15. Podtserkovnyi O.P., Kubrak H.O. Do pytannya pro hospodarsko-pravovi kryteriyi klasyfikatsiyi zasobiv derzhavnoyi pidtrymky maloho ta serednyoho biznesu. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*. 2024/8. P. 516-521. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/123> [in Ukrainian].
16. Regulation (EU) 2020/1503 of the European Parliament and of the Council of 7 October 2020 on European crowdfunding service providers for business. *Official Journal of the European Union*. 2020. L 347. P. 1-49. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020R1503>
17. Regulation Crowdfunding (Title III of the JOBS Act): SEC Final Rules. URL: <https://www.sec.gov/education/smallbusiness/exemptofferings/regcrowdfunding>
18. SEC Small Business Advocacy Annual Report 2023. U.S. Securities and Exchange Commission. URL: <https://www.sec.gov/oasb/annual-reports>
19. European Commission. Capital Markets Union: SME Listing Act — Making public markets more attractive for EU companies. [Factsheet/Report]. 2022. URL: <https://finance.ec.europa.eu>
20. Financing SMEs and Entrepreneurs 2024: An OECD Scoreboard. *OECD*. Paris: OECD Publishing, 2024. URL: https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_02a64c50-en.html
21. Nakonechna O., Mykhailik O. FinTech v bankivskomu biznesi: osoblyvosti rozvytku ta potentsiyni mozhlyvosti. *Pidpryyemnytstvo ta innovatsiyi*. 2022. Vol. 23. P. 108-119. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.19> [in Ukrainian].
22. Teslyuk S., Matviychuk N., Demchuk N. Kraudfandynh yak suchasnyi sposib finansuvannya: problemy ta perspektyvy yoho rozvytku v Ukraini. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2022. Iss. 37. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-16> [in Ukrainian].
23. Sodoma R., Cherevko H., Krupiak I. et al. Regulation of the lending market and prospects of financial sector stabilization in Ukraine. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. No. 1 (36). P. 4-13. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i36.227604>
24. Mansurov I., Barvinok A., Stoletova I. Rehulyatorna polityka Natsionalnoho banku Ukrainy: problemy ta shlyakhy vdoskonalennya. *Ekonomika Ukrainy*. 2024. Vol. 67. No. 9 (754). P. 3-20. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.09.003> [in Ukrainian].
25. Kolinets L.B., Homotyuk A.O. Rozvytok rynku alternatyvnykh finansiv. *Efektivna ekonomika*. 2020. No. 1. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.2> [in Ukrainian].
26. Iskovych T., Korobeynikova T. Bezpekovi tekhnolohichniy stek IoT. *SWorldJournal*. 2023. Vol. 19. Pt. 1. P. 24-32. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-19-01-020> [in Ukrainian].
27. Yehorova V. Ukrayintsi torik nabraly mikropozyk na ponad 56 mlrd hrn. *Kyiv Post*. 2026. April 1. URL: <https://www.kyivpost.com/uk/post/72995> [in Ukrainian].
28. Rats O., Alfimova A. Green bonds as a perspective financial instrument for bank investment in Ukraine. *Development Management*. 2023. Vol. 22. No. 1. P. 8-18. <http://doi.org/10.57111/devt/1.2023.08>
29. Zvit Yevropeiskoi Komisii shchodo Ukrainy za 2023 rik: robochyi dokument personalu Komisii vid 08 lyst. 2023 r. SWD(2023) 699 final. Briussel, 2023. 153 p. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/22506-SWD_2023_699-Ukraine-report_ENG-UKR.pdf [in Ukrainian].
30. Ustymenko V., Dzhabrailov R., Malolitneva V., Sieriebriak S. Rehulyatorna "pisochnytsia" (platforma) yak forma innovatsiino oriientovanoho pravovoho eksperymentu: dosvid Yevropeiskoho Soiuzu ta perspektyvy rozvytku natsionalnoho zakonodavstva. *Ekonomika ta pravo*. 2025. Vol. 77. No. 2. P. 3-23. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.02.003> [in Ukrainian].
31. Conclusions and recommendations on gold-plating. High Level Expert Group on Monitoring Simplification for Beneficiaries of ESI Funds (HLG_16_0008_00). *European Commission*. 2016. URL: https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/hlg_16_0008_00_conclusions_and_recomendations_on_goldplating_final.pdf

Date of receipt: 07.04.2026

Date of acceptance for publication: 20.04.2026

Date of publication: 15.06.2026

Oleg PODTSERKOVNYI,

Corresponding Member of the Ukrainian National Academy of Law Sciences,
Dr. Sci. (Law), Professor, Head of the Department of Economic Law and Procedure
National University "Odesa Law Academy", Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0003-1095-3481

Oleksiy STARODUBOV,

PhD Student
National University "Odesa Law Academy", Odesa, Ukraine
orcid.org/0009-0002-5470-2174

ECONOMIC LAW FRAMEWORK FOR NON-BANK BUSINESS LENDING: TRANSFORMATION OF THE REGULATORY PARADIGM

The article provides a theoretical substantiation of the economic law model of non-bank lending to business entities in the context of the transformation of the regulatory paradigm and the decodification of economic legislation in Ukraine. It is established that the current state of the financial system is characterized by limited access of small and medium-sized enterprises to traditional bank credit resources, which creates an objective need for the development of alternative mechanisms of financing business activities. Non-bank lending is defined as an autonomous system of financial and economic relations aimed at ensuring liquidity of the real sector of the economy beyond the classical banking intermediation framework.

The study critically analyzes the existing state regulatory policy based on a subject-centered supervisory approach, which focuses primarily on the legal status of financial institutions and administrative control over their activities. It is argued that such an approach fails to take into account the technological nature of modern financial instruments, including digital lending platforms, crowdfunding, online factoring, and corporate bond issuance for small and medium-sized enterprises, thereby limiting access to investment capital and stimulating the shadowization of financial relations.

The author proposes a functional and stimulative approach to the legal regulation of non-bank lending, which involves shifting the regulatory focus from supervision over the institutional status of the lender to legal support of the credit operation itself. The necessity of differentiating the legal regimes of business and consumer lending, based on the principle of professional risk autonomy, is substantiated. Special attention is paid to the role of financial technologies (FinTech) as a key factor in shaping a new model of smart regulation that combines legal certainty with flexibility in access to capital.

It is concluded that the development of non-bank lending constitutes a strategic prerequisite for ensuring economic resilience during wartime and post-war recovery, while the transformation of regulatory policy should be based on the principles of proportionality of state intervention, stimulation of business activity, and technological interoperability of financial instruments, particularly in the context of EU law adaptation.

Keywords: non-bank lending, Economic Law, alternative finance, financial technologies, small and medium-sized enterprises, corporate bonds, FinTech, crowdfunding, regulatory policy, functional regulatory approach, administrative control, smart regulation, proportionality of state intervention, EU law adaptation, gold-plating.